

Verklaringen van de bisschoppen van België
Nieuwe reeks nr. 42

Liefde en geloof verbinden

Op weg naar een kerkelijk huwelijk

*Aan de begeleiders in de huwelijksvoorbereiding,
voorgangers in de huwelijksviering
en medewerkers in de huwelijkspastoraal*

INHOUDSTAFEL

Inleiding	5
Stap I:	7
Geloven – God en mens liefhebben [1-14]	
Stap II:	15
Trouwen – elke dag ja zeggen aan elkaar [15-26]	
Stap III:	23
Vieren – de liefde ingezegend [27-45]	
Pastorale aandachtspunten en suggesties [46-62]	32
• Gastvrijheid – een hartelijk onthaal [46-49].....	32
• Het voorbereidingstraject [50-52]	33
• Werkvormen voor de samenkomsten	35
rond de drie stappen [53-55]	
• Begeleider zijn [56-61]	36
• De plaatselijke geloofsgemeenschap [62].....	38
Tot slot – huwelijksbegeleiding [63-64]	40

INLEIDING

Dat twee mensen zich willen engageren om hun verdere leven met elkaar te delen in liefde en trouw is prachtig. Hun verlangen en keuze verdienen onze oprechte waardering. We mogen er dankbaar en verheugd om zijn. Het is altijd ook God zelf die hen bewogen heeft om de vraag naar een kerkelijk huwelijk te stellen.

Wanneer we als geloofsgemeenschap met verloofden op weg gaan, begeven we ons op 'heilige grond'. Hun verhaal beluisteren we met eerbied en ontzag voor de eigen weg die God met hen gaat. We mogen samen met hen de rijkdom van het geloof en van een christelijk huwelijks- en gezinsleven beter leren kennen en erover getuigen. We doen dat in alle nederigheid, in het besef dat wijzelf ook een leven lang op weg zijn om te groeien in geloof, hoop en liefde. Tegelijk doen we dat met veel enthousiasme en deskundigheid omdat de mensen die zich voor God en voor elkaar willen engageren in een liefdesgemeenschap voor het leven al onze ondersteuning verdienen.

De bisschoppen van België gaven in hun pastorale brief bij *Amoris Laetitia* van mei 2017 aan dat vandaag een degelijke en intense voorbereiding nodig is om de rijkdom van het huwelijks sacrament en het geloof te leren kennen, er verder in te groeien, en thuis te komen in het leven van de kerkgemeenschap. Huwelijksvoorbereiding wordt op die manier missionair en krijgt een meer initiërend karakter. Ze wordt een weg van geloofsverdieping voor wie zich voorbereiden op het sacrament van het huwelijk. Er gebeurt op heel wat plaatsen al veel in deze richting. Daarvoor zijn we dankbaar en we willen dit verder aanmoedigen.

Deze brochure is geen kant-en-klare methode van huwelijksvoorbereiding. We willen veeleer de inhoudelijke stappen toelichten die dienen gezet in het voorbereidingstraject: (1) de betekenis en invulling van christen-zijn vandaag, (2) de betekenis en invulling van een christelijk huwelijks- en gezinsleven, (3) de voorbereiding van de huwelijksliturgie. De eerste drie hoofdstukken van de brochure belichten deze stappen. We reiken hier dus inhoudelijke elementen aan die in deze drie thema's aan bod kunnen komen en die aansluiten bij het pastorale gedeelte van het vernieuwde huwelijksformulier. Hoe ze in het voorbereidingstraject precies aangebracht en uitgewerkt worden, en in hoeveel samenkomsten, hangt af van het beleid in het bisdom of vicariaat en van de plaatselijke begeleiders. Aan het einde van deze brochure volgen nog een aantal pastorale suggesties en aandachtspunten.

Laten we de koppels die gaan trouwen hartelijk en gastvrij in onze gemeenschap verwelkomen en hen degelijk begeleiden, opdat ze goed kunnen onderscheiden wat het kerkelijk huwelijk inhoudt en waartoe ze zich engageren. Mogen Jezus' woorden ons hierbij blijvend inspireren: "Opdat ze leven mogen bezitten, en wel in overvloed" (Joh 10,10).

Met veel waardering voor en dank aan allen die zich hiervoor engageren,

*Mgr. Patrick Hoogmartens en mgr. Pierre Warin
Bisschoppen referent voor gezinspastoraal
namens de Bisschoppelijke Commissie Evangelisatie*

STAP I

Geloven – God en mens liefhebben

1. Er zijn weinig uitspraken die zoveel betekenis en kleur aan het leven geven als 'Ik hou van je'. Er zijn weinig ervaringen die meer diepe vreugde geven dan die van aanvaard en bemind te worden. Er is weinig dat zoveel moois en edels in mensen oproept als liefde. Liefde tussen mensen is rijkgeschakeerd en sinds eeuwen een onuitputtelijke bron van inspiratie voor kunstenaars. Liefde is in honderden talen bezongen en in duizenden kunstwerken uitgedrukt. Liefde is voor ontelbaar veel mannen en vrouwen datgene wat hun leven waardevol maakt. Ook vandaag blijven vele jonge mensen **dromen van een duurzame relatie en een gelukkig gezinsleven**. Deze waarden hebben nog niets aan kracht ingeboet, ook al kan de aarzeling om definitieve stappen te zetten groter zijn dan vroeger en ligt de drempel voor een huwelijk hoger. De mens is immers een wezen dat onaf is en dat hunkert naar geluk en liefde, naar iemand die bij hem of haar past. Beminnen en bemind worden zijn diepmenselijke verlangens, die zin geven aan het leven. Dat zie je aan veel verliefden: ze stralen, ze geloven in elkaar en in het leven.

2. De **verschillende aspecten van liefde tussen mensen** worden door telkens andere werkwoorden uitgedrukt.

Er is de vriendschap: ik heb je graag.

Er is de verliefdheid, met het erotische verlangen: ik verlang naar je.

Er is de naastenliefde: ik zorg voor je.

Er is de loyaleiteit, het trouw zijn aan elkaar, het elkaar toebehoren: ik hoor bij jou; wij horen bij elkaar.

Al deze aspecten komen samen in het woord 'liefde' – amour, love, amor.

Liefde is relationeel, in wezen niet gericht op zichzelf, maar op anderen.

**“Wij hebben geloofd
in de liefde”**

(vgl. 1 Joh 4,16)

(paus Franciscus, in de
encycliek *Lumen fidei* –
Het licht van het geloof)

3. In een liefdesrelatie ervaren geliefden een bijzondere verbondenheid met een unieke ander: iemand bij wie men zichzelf kan zijn, bij wie men thuis is, met wie men het leven wil delen. Tegelijk ervaren geliefden ook hoe broos menselijke liefde kan zijn. Ze ervaren dat hun relatie verre van volmaakt is, dat hun liefde tekortschiet, dat hun weg hobbelig is en bezaaid met kwetsuren en mislukkingen. Meer dan eens hebben ze ook bij anderen gezien hoe relaties beproefd werden en stukliepen of hoe de liefde uitgeblust raakte. Die ervaringen van **broosheid** kunnen hen doen twijfelen aan de slaagkans van een relatie voor het leven.
4. Heel wat mensen kiezen ervoor om met elkaar te trouwen vanuit het verlangen om samen een toekomst uit te bouwen. Hun geloof in elkaar en de ervaring dat ze van elkaar al veel mochten ontvangen, hebben hen geleidelijk aan tot de beslissing gebracht om **voluit ja** te zeggen aan elkaar. Omdat voor veel koppels een relatie meer is dan een privégebeuren, verlangen ze ernaar om hun keuze voor elkaar ook in het openbaar uit te spreken in **een**

jawoord voor het leven. Die keuze voor elkaar is tegelijk een sprong van vertrouwen.

5. Koppels – of één van beide partners – kunnen hierbij ervaren dat ze hun keuze voor elkaar niet helemaal zelf maken, maar dat zij als het ware aan elkaar gegeven en toevertrouwd worden door een liefde die hen overstijgt en draagt. Die liefde heeft voor christenen een naam: God. In de eerste brief van Johannes staat het kernachtig: **“God is liefde.** Wie in de liefde blijft, blijft in God, en God blijft in hem.” (1 Joh 4,16b) Koppels kunnen een verlangen ervaren om hun liefde voor elkaar toe te vertrouwen aan God of hopen op Gods zegen.
6. Dat de liefde van man en vrouw Gods gelaat toont en **beeld is van het verbond van God met zijn volk** klinkt doorheen de hele Bijbel. Zo lezen we al bij de profeet Jesaja: “Zoals een jongeman zijn meisje huwt, zo zal Hij, die u opbouwt, u huwen. En zoals de bruidegom blij is met zijn bruid, zo zal uw God blij zijn met u.” (Js 62,5). In het huwelijk zijn man en vrouw geroepen om samen beeld van Gods liefde te zijn. Wie het huwelijk beleeft als een verbond voor het leven, in liefde en trouw, is reeds met God op weg.
7. God is liefde. **De Drie-ene God is zelf een en al persoon-in-relatie.** Vader, Zoon en Heilige Geest geven zich met een onuitputtelijke liefde aan elkaar en tegelijk ontvangen ze elkaar. Naar dat beeld en die gelijkenis is de mens geschapen. Zichzelf in liefde geven en de ander dankbaar ontvangen is de roeping van elke mens, ook van wie al dan niet gewild zonder partner door het leven gaat.

8. **Wat liefde kenmerkt**, beschrijft de apostel Paulus heel poëtisch in zijn ‘Hooglied van de liefde’ (1 Kor 13,4-7).
“De liefde is geduldig en vriendelijk;
de liefde is niet afgunstig,
zij praalt niet, zij beeldt zich niets in.
Zij gedraagt zich niet onfatsoenlijk,
zij zoekt zichzelf niet,
zij laat zich niet kwaad maken
en rekent het kwade niet aan.
Zij verheugt zich niet over onrecht,
maar vindt vreugde in de waarheid.
Alles verdraagt zij, alles gelooft zij,
alles hoopt zij, alles verduurt zij.”

Deze Bijbeltekst raakt en ontroert heel wat mensen. Hij roept het visioen op van wat liefde is en vermag. Veel bruidsparen kiezen deze tekst als lezing in hun huwelijksviering. Voor paus Franciscus is hij de leidraad om in het centrale hoofdstuk van zijn brief *Amoris laetitia* – De vreugde van de liefde – te spreken over de weg van de liefde in gezinnen: een weg van vele kleine tekens en tedere gebaren, van geduldige inzet voor het welzijn en geluk van elkaar, van nieuwe kansen geven en krijgen, van vergeven en verzoenen.

9. Paus Franciscus benadrukt in *Amoris laetitia* dat de liefde in gezinnen zich belangeloos en edelmoedig moet uitdrukken in woorden en daden. Geïnspireerd door het levensgebed van Sint-Ignatius van Loyola schuift hij drie sleutelwoorden naar voren om te groeien in liefde: **dankjewel, alsjeblijft, het spijt me**. Deze drie houdingen zijn fundamenteel voor een liefdevolle verbondenheid met de partner en de kinderen, en ook met God. ‘Dankjewel’ zeggen is oog hebben voor wat je van de ander ont-

vangt en het in woord of gebaar uitdrukken. Het is ook de kleine, eenvoudige, blijde ervaringen leren zien die God doorheen de dag schenkt. Dankbaarheid is een grondhouding die je helpt om opmerkzaam te worden voor Gods aanwezigheid in je leven. Het is erkennen dat veel je geschonken wordt.

‘Alsjeblieft’ zeggen betekent aan de ene kant dat je iets aanbiedt, dat je de stapjes benoemt die je wilt zetten om te groeien in liefde. Aan de andere kant betekent het ook dat je iets vraagt, dat je je kwetsbaar opstelt en erkent dat je het niet alleen kunt, dat je de anderen nodig hebt. Het is ook kwetsbaar voor God gaan staan en vragen om zijn hulp en genade.

‘Het spijt me’ zeggen is eerlijk en nederig naar je schaduwkanten kijken, naar de situaties waar je bewust of onbewust tekortschoot in de liefde, waar je de relatie met elkaar en met God kwetste. Door je spijt uit te drukken en oprecht te kijken naar wat je kunt veranderen, blijft toekomst mogelijk. Elkaar telkens opnieuw met de ogen van de liefde bekijken en vergeving schenken, betekent niet dat alles met de mantel der liefde bedekt wordt. Wanneer er bijvoorbeeld sprake is van machtsmisbruik of geweld, dan dienen ook stappen gezet om het onrecht te doen stoppen en de integriteit van de ander niet langer te schenden.

10. Op eigen kracht kunnen mensen die trouwe liefde niet waarmaken, niet in een huwelijk en gezin noch daarbuiten. Liefhebben in de wisselende omstandigheden van het leven is maar mogelijk **met Gods kracht en genade**, die men kan ervaren doorheen mensen die nabij zijn of in het gebed en de sacramenten. Christenen richten daar-

“In het doopsel heeft Christus uw leven al geheiligd. Nu schenkt Hij overvloedig zijn zegen aan uw echtelijke liefde” (Huwelijksritus)

bij de blik op Jezus, die mens werd om het leven van mensen te delen en om Gods liefde te openbaren. Wat Jezus typeerde, was de buitengewone manier waarop Hij zijn zending vervulde vanuit zijn Vader en in de kracht van de Geest: een en al liefde voor alle mensen, vooral voor wie kwetsbaar en gekwetst was of niet meetelde. Zo leefde en stierf Hij, zo werd Hij door de Vader tot leven gewekt en zo is Hij er nog steeds. Zo ervaren vele mensen Hem ook vandaag: **werkelijk aanwezig en nabij**. Tegelijk is dit voor heel wat andere mensen nogal abstract en moeilijk te vatten. Mensen die hun weg in het leven zoeken, vinden niet altijd de plaatsen waar ze dit kunnen ervaren of ze ontmoeten niet de mensen die hierover in alle eenvoud getuigen. Om Gods aanwezigheid en nabijheid te ervaren, krijgen mensen gelukkig een heel leven.

11. Christen-zijn is **leven in verbondenheid met God**, die ieder mens onvoorwaardelijk liefheeft. Sommige mensen ervaren Gods liefde en nabijheid wanneer ze gratis bemind worden, wanneer ze vergeving krijgen of wanneer ze overweldigd worden door de pracht van de schepping. Voor anderen spreken gelukkige toevalligheden in het leven of momenten van ontroering van God. Weer anderen ontmoeten God in de stilte, in het gebed of in het appel dat van mensen in nood uitgaat. Nog anderen ervaren verbondenheid met God wanneer ze in een moeilijke situatie hulp krijgen of kracht en vrede ervaren. God heeft vele en verrassende wegen om mensen aan te spreken en te raken, ook al worden ze niet altijd als dusdanig herkend en met God in verband gebracht. Vanuit die verbondenheid en ontmoeting met God gaan christenen hun leven oriënteren en vormgeven: in de aandacht en zorg voor elkaar, voor mensen in nood en voor de schepping, in de keuzes die zij maken, in hun inzet voor meer gerechtigheid en vrede, in kleine en grote engagementen in de Kerk en samenle-

ving. De vreugde, kracht en vrede die God schenkt, helpen om over dode punten heen te raken en met vertrouwen in het leven te staan, ook als het leven niet meezit.

12. Het **gebed** is de zuurstof van christenen. Gebed – alleen, met de partner en kinderen of met mensen uit de geloofsgemeenschap – zet innerlijk iets in beweging. Wanneer mensen zich afstemmen op God en ‘op Gods adem komen’, wordt alles anders. Er licht een ander perspectief op. Bidden heeft niet alleen met vragen en spreken te maken, maar ook en vooral met luisteren en ontvangen. Het Woord van God is krachtig. De Bijbel is een onuitputtelijke bron van inspiratie, confrontatie en oriëntatie. Wie regelmatig het Woord van God – en vooral de evangelieverhalen over Jezus – overweegt, ervaart hoe dit Woord diep kan raken. Het heeft de kracht om mensen innerlijk om te vormen, in beweging te zetten en hen te doen uitgroeien tot wie ze in wezen zijn en zoals God hen bedoeld heeft.
13. **Christenen komen** van oudsher **samen op zondag** – de eerste dag van de week, de dag van de verrijzenis – om als door God verzamelde gemeenschap Jezus Christus te gedenken als de Levende in hun midden, om zich in het Woord en de eucharistie te laven aan de bron van liefde en erdoor gesterkt te worden. Daarnaast vinden mensen en gezinnen ook andere wegen om samen hun geloof en christen-zijn te beleven: ‘in een of ander huis’, waar ze elkaar ontmoeten om uit te wisselen over geloof en leven, tijdens concrete initiatieven van dienstbaarheid, op pelgrimstochten of tijdens gezinsvakantiedagen met ruimte voor geloofsverdieping en gebed, en met tijd voor ontspanning en voor elkaar. De vrede die mensen er in hun hart gewaarworden en de kracht die ze er ontvangen om telkens opnieuw de weg van geloof, hoop en liefde te gaan, zijn tekenen van Gods genade.

14. De liefde tussen twee mensen die zich willen engageren in een jawoord voor het leven is ook **een teken van Gods genade**, niet alleen voor henzelf maar ook voor vele anderen en voor de kerkgemeenschap. Dat twee mensen het wagen om zich voor hun hele verdere leven in vrijheid en in trouw aan elkaar te geven, is niet vanzelfsprekend. Het is ‘van God sprekend’.

**“De Kerk kijkt naar
het christelijk gezin,
om daarin haar mysterie
ten volle te kunnen begrijpen.
Want het gezin laat dit
mysterie op een authentieke
manier zien.”
(Amoris Laetitia 67)**

STAP II

Trouwen – elke dag ja zeggen aan elkaar

15. Wanneer christenen huwen, gaat het om veel meer dan het uitspreken van een mooie liefdesverklaring. Een huwelijk voor God en zijn Kerk **steunt op een aantal stevige pijlers**: de vrije wil, exclusiviteit en trouw voor het leven, openheid voor kinderen. Ze zijn zo essentieel dat er geen geldig christelijk huwelijk gesloten kan worden als de verloofden de diepe betekenis van deze fundamenten niet van harte beamen. De Kerk vraagt er daarom uitdrukkelijk naar in de voorbereidende ontmoetingen met de priester of diaken, de pastorale medewerkers of catechisten. In de huwelijksviering antwoordt het koppel uitdrukkelijk ‘ja’ op de drie vragen die hierover aan het begin van de huwelijksritus gesteld worden. In dit ‘ja’ laat God man en vrouw niet alleen. God schenkt hen de kracht en de genade om dit ‘ja’ in hun huwelijk waar te maken en erin te groeien. Mensen kunnen dat ervaren doorheen de kracht en de vrede die ze in het gebed en de sacramenten ontvangen en doorheen mensen die hen ondersteunen.
16. De **vraag naar de vrije wil en de volle instemming van het hart** om met elkaar te trouwen, behelst veel meer dan een partner kiezen zonder dwang. Partners kunnen vastzitten in allerlei onvrijheden, soms zonder dat ze zich daarvan bewust zijn. Trouwen kan bijvoorbeeld het automatische vervolg zijn op een reeds gesettelde situatie van samenwonen, in lijn met de verwachtingen van de partner of familie, zonder dat er een echt persoonlijke keuze gemaakt is om een verbintenis voor het leven aan te gaan. Zo is ook iemand die zich niet kan losmaken van thuis of van bepaalde gewoontes en opvattingen uit zijn of haar

**“Zijn jullie uit vrije wil
en met de volle
instemming van je
hart naar hier
gekomen om met
elkaar te trouwen?”
(huwelijksritus)**

jeugd of vrijgezellentijd, niet vrij om zich helemaal open te stellen voor een nieuwe realiteit en toekomst in het huwelijk. Dat is ook zo voor wie de huwelijkspartner blijft vergelijken met een partner uit het verleden. De huwelijkspartner komt dan niet op de eerste plaats. Of er kan bijvoorbeeld vluchtgedrag zijn uit een moeilijke familiale situatie, of een onverwachte zwangerschap zonder voorafgaand huwelijksproject. Daarom verlangt de Kerk dat de keuze om te trouwen werkelijk in volle vrijheid gebeurt. Deze vrijheid is dynamisch. Ze groeit en ontvouwt zich verder in het engagement en leven van de gehuwden.

17. Trouwen heeft alles te maken met ‘trouw zijn’ aan die ene, unieke man of vrouw met wie men een verbond voor het leven sluit, net zoals God trouw is aan het verbond met zijn volk en Christus trouw is in zijn liefde voor de Kerk. Net zoals de vrije wil veel meer omvat dan de afwezigheid van dwang, zo is **trouw** ook veel ruimer dan de afwezigheid van ontrouw. Elkaar trouw zijn betekent dat men dag in dag uit bij elkaar mag thuiskomen met alles wat het leven brengt aan vreugde en pijn, dat men elkaar doorheen alles draagt en blijft dragen en dat men elkaar telkens weer kansen geeft om open te bloeien en te groeien als mens, zonder zichzelf daarom helemaal weg te cijferen en tekort te doen. Trouw is een prachtige eigenschap van de liefde. Liefhebben is niet voorlopig of vrijblijvend, maar is in wezen gericht op een perspectief van duurzaamheid. In die zin zijn **de onverbreekelijkheid van het huwelijk en de trouw** geen ‘wet van buitenaf’ die

als een juk op mensen drukken, maar eerder een ‘verlangen en wet van binnenuit’ die de liefde oriënteren, kaderen en beschermen. Een kerkelijk huwelijk is een verbond voor het leven, geen contract dat men op gelijk welk moment kan opzeggen.

18. De **vraag naar de bereidheid om elkaar als gehuwden lief te hebben en te waarderen**, maakt de inhoud van het huwelijksverbond concreet. In het besef dat ze beiden ‘reële’ partners zijn met licht- én schaduwzijden en geen ‘gedroomde’ partners zonder tekortkomingen of kleine kantjes, beloven man en vrouw er alles aan te doen om elkaar te waarderen en dit ook liefdevol uit te drukken in woorden en daden. De tedere lichaamsbeleving is een heel belangrijke dimensie van dit ‘elkaar liefhebben als gehuwden’: man en vrouw beleven daarin op een unieke wijze het zich geven aan elkaar en het elkaar als geschenk ontvangen. Ruimer engageren zij zich om op een positieve manier met elkaar om te gaan, om het goede in elkaar te zien, te benoemen en te versterken, met wederzijds respect voor elkaars eigenheid. Niet alleen in goede dagen, wanneer alles meezit, maar ook wanneer kwade dagen, armoede of ziekte hun liefdes- en levensgemeenschap uit balans halen of op de proef stellen.
19. Hier ligt een belangrijke taak voor **alle mensen die getuige zijn van het jawoord**. Ze zijn geroepen om de gehuwden met raad en daad bij te staan in hun verbond, zeker wanneer er periodes zijn waarin dezen de steun van familie, vrienden en de geloofs-

**“Zijn jullie bereid als
gehuwden elkaar lief
te hebben en te
waarderen, al de
dagen van je leven?”
(huwelijksritus)**

gemeenschap hard nodig hebben of wanneer geen recht gedaan wordt aan de belofte om elkaar lief te hebben en te waarderen. Dat kan bijvoorbeeld het geval zijn wanneer er sprake is van geweld. Geweld en machtsmisbruik kunnen ook subtiele, weinig zichtbare vormen aannemen, zoals bijvoorbeeld geen rekening houden met de mening van de partner, hem of haar geen inspraak in beslissingen geven of financieel afhankelijk maken. Er dient dan met alle mogelijke middelen en met ondersteuning van anderen gezocht naar een meer rechtvaardig samenleven. En ja, niet de eerste maar veeleer de laatste mogelijkheid om met een probleem om te gaan, kan erin bestaan dat partners moeten erkennen dat de breuk onherstelbaar is. Dit kan noodzakelijk zijn om hun eigen integriteit en die van de kinderen te beschermen.

20. Dat liefde een werkwoord is, blijkt misschien nog het meest in woestijnperiodes, wanneer de dagen eentonig zijn, de onderlinge afstand groeit en men elkaar niet vindt. Daarom is het zo belangrijk dat partners zich vaardigheden eigen maken die de **onderlinge communicatie** bevorderen en naar een dieper niveau brengen. Elkaar met empathie en geduld beluisteren, en op een open, respectvolle en niet-oordelende manier met elkaar spreken over gevoelens, kwetsuren, behoeften, zorgen en dromen lijkt evident, maar is het niet. Zich hierin bekwamen en laten vormen verdiept de relatie en draagt ertoe bij dat oppervlakkigheid en naast-elkaar-leven niet de bovenhand halen. Een goede en open luister- en gesprekscultuur en een tedere lichaamstaal zijn onontbeerlijk om de liefdesrelatie meer stevigheid en diepte te geven en om het elkaar liefhebben en waarderen dag in dag uit te kunnen waarmaken, met vallen en opstaan.

21. De bereidheid om als echtpaar **vruchtbaar** te zijn, is een andere pijler van het kerkelijk huwelijk. Daarover gaat de **laatste vraag**. Vruchtbaarheid uit zich op vele wijzen en zal anders ingevuld worden bij een ouder koppel dat geen kinderen kan krijgen dan bij een jong koppel. Maar onder de diverse invullingen van vruchtbaarheid binnen het huwelijk komt het mogen verwelkomen van kinderen op de eerste plaats. Een kind krijgen is voor veel mensen een indrukwekkende gebeurtenis, die hun leven voorgoed verandert en er zin en betekenis aan geeft. Een echtpaar dat een kind het leven schenkt, deelt in het scheppingswerk van God. De vraag naar de bereidheid om kinderen uit Gods hand te ontvangen (die kan worden weggelaten als het koppel weet dat hun huwelijk kinderloos zal blijven) gaat over de principiële **openheid voor kinderen**, nog voor er sprake is van het al dan niet hebben van kinderen. Elk echtpaar staat voor de opdracht om in geweten na te gaan hoe zij gestalte kunnen geven aan verantwoord ouderschap.

**“Zijn jullie bereid
kinderen als geschenk
uit Gods hand
te aanvaarden, hen in
jullie liefde te laten
delen en hen in de
geest van Christus
en zijn Kerk
op te voeden?”
(huwelijksritus)**

22. Dat kinderen een kostbaar geschenk zijn, beseffen koppels die geen kinderen kunnen krijgen maar al te goed. Een blijvend **onvervulde kinderwens** is een zwaar kruis, een beproeving die emotionele en sociale kwetsuren kan meebrengen. Het is een pijn die diep snijdt. Liefde wil immers leven gevend zijn en dat wordt

heel concreet door het leven te schenken aan een kind. Een huwelijk dat ongewild kinderloos blijft, is echter even waardevol en volkomen als een huwelijk waarin kinderen geboren worden. Het gebeurt dat het mensen tot een gelouterd en diep geloof brengt. Soms kiezen echtparen – met of zonder eigen kinderen – ervoor om via pleegzorg of adoptie een kind in hun midden op te nemen. Dit is een edelmoedige vorm van ouderschap voor degenen aan wie dit charisma gegeven is.

23. De vraag naar de bereidheid tot het ontvangen van kinderen omvat de vraag naar de bereidheid om **vruchtbaar te zijn in de brede betekenis van het woord**. Man en vrouw zijn vruchtbaar door hun inzet voor elkaars welzijn en geluk, door de manier waarop ze elkaar tot ontplooiing laten komen op algemeen menselijk, spiritueel en sociaal vlak, en door hun gezamenlijke inzet voor anderen. In hun werk, engagementen en vele vormen van dienstbaarheid zijn zij vruchtbaar voor familie en vrienden, burens en collega's, Kerk en samenleving. Dat komt tot uiting wanneer zij elkaar een engagement gunnen, wanneer zij samen tijd maken voor anderen of samen iets realiseren wat zij zonder elkaar niet zouden kunnen. Ook elke vorm van gastvrijheid is een typische invulling van de christelijke naastenliefde die in een gezin kan worden beleefd. Vruchtbaarheid in ruime zin geldt voor alle echtparen, ongeacht of er kinderen zijn.
24. De openheid voor kinderen en de bereidheid om hen te laten delen in hun liefde omvat voor christelijke partners ook de bereidheid **om hen in de geest van Christus en zijn Kerk op te voeden**. Ouders voeden kinderen op in het christelijke geloof door hen te laten dopen, door hen te laten kennismaken met verhalen uit de Bijbel, de zondagsviering en het leven van de kerkgemeenschap, door hen te leren bidden en door met hen ook

thuis de sterke tijden en de grote kerkelijke feesten (Kerstmis, Pasen, Pinksteren, Allerheiligen,...) te vieren. Dit houdt ook in dat ouders hun kinderen in liefde begeleiden op hun weg, dat ze hen diepe wortels geven wanneer ze opgroeien en vleugels wanneer ze groot zijn. Kinderen liefhebben vraagt van ouders dat ze hun kinderen kunnen loslaten om hen de kans te geven hun eigen persoonlijkheid te ontwikkelen en uit te groeien tot vrije en verantwoordelijke mensen. Rond geloofsbeleving en kerkpraktijk kunnen er grote verschillen zijn, ook onderling. Dan dient gezocht naar een haalbare weg om deel te nemen aan het kerkelijke leven. Verschillen kunnen als pijnlijk ervaren worden en een gevoel van machteloosheid en eenzaamheid meebrengen. Het is belangrijk dat man en vrouw en ouders en kinderen elkaar hierin respecteren en dat de gelovige gezinsleden vertrouwen hebben in de weg die God met elkeen gaat.

25. De **waarden** die een koppel vooropstelt en die hun **visie op het leven en de wereld** kleuren, hebben een grote invloed op de prioriteiten en keuzes in het gezin. Christenen laten zich hierbij inspireren door het geloof en laten zich leiden door het Evangelie en door de Heilige Geest, die mensen raakt en 'beweegt' in gebed. Over de waarden die echt belangrijk en richtinggevend zijn, dient een koppel het voldoende eens te zijn, wil hun gezamenlijke levensproject een goede kans op slagen hebben. Waarden bepalen waar geld en tijd naartoe gaan. Een gezin staat voor veel **keuzes**. Er zijn de grote en kleine keuzes omtrent huisvesting,

“Geef dat zij delen uit hun overvloed met wie honger en dorsten: dat er plaats is aan hun tafel.”
(huwelijkszegening)

werk, kinderen, kerkbetrokkenheid, geloofsopvoeding, vrijetijdsbesteding, engagementen, vrijwilligerswerk, mobiliteit, onderwijs, ecologisch bewustzijn, ontspanning, aandacht en zorg voor familie, vrienden en anderen. Een gedeelde wereld van waarden helpt om een evenwichtig gezinsleven uit te bouwen, waar onderlinge verschillen hun plaats hebben. Verschillen tussen man en vrouw en tussen ouders en kinderen zullen er altijd zijn. Ieder mens is uniek. De ander aanvaarden en waarderen in zijn of haar eigenheid doet de ander groeien. Het anders-zijn van de partner en de kinderen is ook verrijkend. Het trekt de eigen wereld open en het verruimt de blik.

26. Een christelijk huwelijk is een engagement om te beminnen zoals God bemint. Ten diepste bestaat **de roeping van het huwelijk** erin dat man en vrouw voor elkaar de weerspiegeling zijn van deze goddelijke liefde en dat zij elkaar helpen uitgroeien tot wie ze in wezen zijn: geliefde kinderen van God, geschapen naar zijn beeld en gelijkenis. Opdat zij die mooie roeping kunnen beleven en waarmaken, komt God man en vrouw tegemoet in het sacrament van het huwelijk. God zelf staat borg voor de zin van hun trouw en Hij schenkt hen in de huwelijkszegen zijn Geest als liefdeskracht.

STAP III

Vieren – de liefde ingezegend

27. In de liturgie vieren we dat God een liefdevolle Vader is die op ons betrokken is, dat God een nieuw verbond met ons gesloten heeft in Jezus Christus, dat God werkzaam onder ons aanwezig is in de kracht van de Heilige Geest. God komt in de liturgie naar ons toe. Ook **in de huwelijksliturgie komt God naar ons toe**, heel in het bijzonder in het verbond dat bruid en bruidegom met elkaar sluiten en waarin God zich met hen verbindt. Voor bruid en bruidegom is de huwelijksviering een bijzonder moment in hun liefdesgeschiedenis: verleden, heden en toekomst komen er samen en worden er onder Gods zegen geplaatst. Het jawoord dat bruid en bruidegom elkaar geven voor God en de kerkgemeenschap en in aanwezigheid van wie hen dierbaar zijn, markeert tegelijk een nieuw begin. Zij zullen voortaan als gehuwden door het leven gaan.
28. **Bruid en bruidegom** zijn op hun huwelijksfeest gastvrouw en gastheer van heel wat mensen, maar in de huwelijksliturgie worden zijzelf **als gasten verwelkomd**. Ze zijn samen met familie, vrienden en de plaatselijke geloofsgemeenschap welkom in het huis van God. Soms verwelkomt en begroet het bruidspaar de genodigden zelf aan de ingang van de kerk. Wanneer de huwelijksviering begint, is het de priester of diaken die de viering voorgaat, die het bruidspaar hartelijk onthaalt aan de ingang van de kerk. Hij kan hen daarbij wijwater aanbieden om een kruisteken te maken als herinnering aan hun doopsel. Bruid en bruidegom worden zo **binnengeleid in een heilig gebeuren**.

29. In de liturgie is God aan het werk. We mogen er thuishkomen bij God en ons laten onderdompelen in een krachtig en mysterievol gebeuren waar God ons tegemoet treedt en ontmoeten wil, waar God zich aan ons openbaart in zijn Woord, in de tekens van brood en wijn, in de stilte, in de verbondenheid met anderen. We mogen er ook uitdrukking geven aan wat leeft in ons hart: geloof, hoop en liefde. Liturgie viert een ontvankelijke en actieve houding en het verlangen om er met onze hele persoon bij betrokken te zijn. Zo is ook de huwelijksliturgie **een mysterievol gebeuren** waar God het bruidspaar tegemoet treedt en het zijn genade en liefdeskracht schenkt. Bruid en bruidegom mogen

dit geschenk ontvangen en binnentreden in de ritus waarin zoveel koppels hen wereldwijd zijn voorgedaan en zullen volgen. Ze volgen in de eerste plaats **een bestaande partituur**. Zoals bij de uitvoering van een partituur kunnen ze deze viering op een persoonlijke wijze tot leven brengen door eigen accenten te leggen in de keuze van de Schriftlezingen, liederen en muziek, van sommige gebeden en van de voorbede. Een persoonlijke toets vanuit de huwelijksvoorbereiding is bijzonder waardevol. Het laat zien hoe God met deze twee unieke mensen een unieke weg gaat.

**“Zo is het huwelijk
een sacrament
dat uw goddelijke
liefde openbaart
en de liefde van mensen
heiligt, door Christus
onze Heer.”
(prefatie III bij het huwelijk)**

30. Niet alles moet in een **boekje** uitgeschreven zijn. Het bruidspaar en alle aanwezigen mogen zich laten verrassen. Woorden klinken gewoonlijk krachtiger wanneer ze actief beluisterd worden, dan wanneer ze passief mee gelezen worden.

31. Vooraleer bruid en bruidegom elkaar liefde en trouw voor het leven beloven, **beluisteren ze het Woord van God**. Gods Woord is – met de woorden van de psalmist – ‘een lamp voor mijn voet en een licht op mijn pad’ (Ps 119,105). Het wil voor het bruidspaar een gids zijn op hun levensweg. Het wil inspiratie en oriëntatie bieden, en kracht en troost geven bij verdriet en moeilijkheden. Daarom komen de lezingen uit de Bijbel. Hij bevat Gods Woord op een bijzondere en unieke wijze. Hij is een schatkamer van verhalen over de weg die God met mensen gaat, over ervaringen van Gods aanwezigheid, liefde en trouw. Van de twee of drie Bijbellezingen komt de laatste uit het Evangelie. In de homilie maakt de voorganger de beweging van Woord naar leven, opdat die eeuwenoude woorden opengaan en levengedend worden voor mensen vandaag, heel in het bijzonder voor het bruidspaar dat hun huwelijk tot een echte levens- en liefdesgemeenschap verlangt uit te bouwen.

32. Bij het doornemen en overwegen van mogelijke **Bijbellezingen** zal de een of andere tekst bruid en bruidegom bijzonder aanspreken en raken. Het gebeurt dat ze ervaren dat Bijbelverzen recht naar hun hart gaan en speciaal voor hen geschreven lijken. Of ze zijn getroffen door een gebaar van Jezus, door een hoopvol woord, een krachtig teken of een sprekend beeld. Gewoonlijk leidt een gesprek met elkaar of met mensen die met hen op weg gaan in de huwelijksvoorbereiding vanzelf tot een keuze. Een van de lezingen gaat bij voorkeur over het huwelijk. In de *Orde van*

**“Op de derde dag was
er een bruiloft te Kana
in Galilea waarbij de
moeder van Jezus
aanwezig was.”**

(Joh 2,1)

dienst van het huwelijk staan heel wat suggesties voor Schriftlezingen, net zoals in boeken en mappen over de huwelijksviering en op websites zoals www.huwelijksvoorbereiding.be en www.trouwenvoordekerk.be.

33. Nadat het bruidspaar het Woord van God beluisterd heeft, spreekt het zelf een antwoord uit, heel concreet een antwoord in de vorm van een jawoord: ja aan elkaar, ja om een verbond voor het leven te sluiten en om samen beeld te zijn van Gods liefde. Maar voor bruid en bruidegom dit jawoord uitspreken, stelt de voorganger hen eerst **drie vragen**. Ze kwamen al aan bod in de huwelijksvoorbereiding en worden nu herhaald voor God en alle aanwezigen.

*“N. en N.,
zijn jullie uit vrije wil en met de volle instemming van je hart naar
hier gekomen om met elkaar te trouwen?”*

*“Zijn jullie bereid als gehuwden elkaar liefde hebben en te waarderen,
al de dagen van je leven?”*

*“Zijn jullie bereid kinderen als geschenk uit Gods hand te aanvaarden,
hen in jullie liefde te laten delen en hen in de geest van Christus
en zijn Kerk op te voeden?”*

34. Als bruid en bruidegom op deze vragen ‘ja’ geantwoord hebben, zijn ze klaar voor de **trouwbelofte**. Ze geven elkaar de rechterhand en hand in hand verbonden spreken zij elk apart de belofte uit. De woorden van de belofte bewerken wat ze betekenen. De werkelijkheid van het huwen en het gehuwd zijn komt sacramenteel tot stand door het uitspreken van de trouwbelofte of het jawoord. Op die manier dienen bruid en bruidegom elkaar

het sacrament van het huwelijk toe. Ze trouwen elkaar, in God. God komt hen in hun jawoord tegemoet met zijn liefdeskracht en schenkt hen zijn Geest van liefde.

*“N.,
ik wil je man zijn
en ik beloof je trouw te blijven
in goede en kwade dagen,
in armoede en rijkdom,
in ziekte en gezondheid.
Ik wil je liefhebben en waarderen
al de dagen van mijn leven.”*

*“N.,
ik wil je vrouw zijn
en ik beloof je trouw te blijven
in goede en kwade dagen,
in armoede en rijkdom,
in ziekte en gezondheid.
Ik wil je liefhebben en waarderen
al de dagen van mijn leven.”*

De woorden van de trouwbelofte worden over de hele wereld gebruikt, en ze omvatten werkelijk het hele leven. Ze geven uitdrukking aan een zeer sterk engagement waarin man en vrouw zich aan elkaar geven: het is door het uitspreken van deze woorden dat man en vrouw elkaar als een geschenk ontvangen. Daarom is het belangrijk om bij dit kernmoment de geijkte formuleringen te gebruiken: de huwendes sluiten hier aan bij de eeuwenlange en wereldwijde traditie van mannen en vrouwen die een duurzaam en exclusief levensverbond aangaan.

De priester of diaken bevestigt deze beloften in naam van God. Hij bevestigt als officiële getuige namens de kerkgemeenschap het huwelijkssacrament:

“Voortaan zal de kerkgemeenschap jullie beschouwen als gehuwden. Moge de Heer jullie huwelijk bevestigen en jullie leven zegenen. En u allen die hier tegenwoordig zijt, neem ik tot getuigen van deze heilige verbintenis. Wat God verbonden heeft, dat zal de mens niet scheiden.”

35. De andere twee **getuigen**, die door bruid en bruidegom gekozen zijn, zijn personen die een belangrijke rol spelen in hun leven, vrienden of naasten met wie zij een bijzondere band hebben en die achter de waarde en betekenis van het huwelijkssacrament staan. Allen die getuige zijn van het nieuwe huwelijksverbond – familie, vrienden en de geloofsgemeenschap – zijn geroepen om het paar daadwerkelijk te ondersteunen in goede en kwade dagen.
36. De zegening en de uitwisseling van **de ringen** is een tastbare herinnering aan het engagement dat man en vrouw tegenover elkaar aangaan. De ringen maken hun huwelijksverbond zichtbaar en zijn een teken van hun liefde en trouw.
37. Indien dat een lokale traditie is, kan het bruidspaar **een huwelijkskaars** aansteken aan de paaskaars, symbool van het licht van de verrezen Christus. De huwelijkskaars krijgt dan een centrale plaats in huis. Ze herinnert de gehuwden aan hun huwelijksdag en kan aangestoken worden bij blijde en droeve momenten.

38. Na de huwelijkssluiting bidt de gemeenschap voor de pasgehuwden in de **voorbede**. Ze bidt ook voor de Kerk waarin de gehuwden een huiskerk zijn en voor de wereld waarin zij een gezin vormen. Ze bidt ook voor wie of wat de gehuwden ter harte gaat.

39. De **huwelijkszegen** is een bijzonder moment in de liturgie. In dit belangrijke gebed komt heel mooi tot uiting dat God met zijn liefdeskracht aanwezig komt in het huwelijkssacrament. De voorganger strekt zijn handen over de gehuwden uit en aanroept de Heilige Geest. Hij bidt dat Gods Geest over de gehuwden mag komen, dat Gods liefdeskracht in hen werkzaam mag zijn. De echtgenoten worden zo toegerust voor hun zending om elkaar als echtbaar op te bouwen, om kinderen in hun midden te ontvangen en in liefde te begeleiden en om open te staan voor anderen.

“Zo schenkt Gij man en vrouw aan elkaar: zij zijn niet langer alleen, maar elkaar tot blijvende steun en vormen één levensgemeenschap.”
(Huwelijkszegen)

40. Het huwelijkssacrament wordt zowel in een **eucharistieviering** als in een **woord- en gebedsviering** volwaardig gevierd. Wanneer een bruidspaar regelmatig eucharistie viert en ook hun familie vertrouwd is met het leven van de kerkgemeenschap, kiezen zij gewoonlijk voor een eucharistieviering. Het nieuwe verbond van Jezus' leven, dood en verrijzenis en zijn liefde tot het uiterste raken immers aan de betekenis van het huwelijksverbond. Naar het voorbeeld van Jezus zijn gehuwden geroepen om zich aan elkaar te geven in een liefde tot het uiterste toe. Wanneer er grote verschillen inzake geloofsbeleving en kerkpraktijk tussen

de huwenden zijn of wanneer zijzelf, hun familie en vrienden weinig vertrouwd zijn met het vieren van de eucharistie, valt de keuze eerder op een woord- en gebedsviering. Ook wanneer een diaken in de viering voorgaat, vindt de huwelijksinzegening plaats in een woord- en gebedsviering. Er zijn ook koppels die zelf een woord- en gebedsviering verkiezen.

41. **Muziek en zang** geven een feestelijk cachet aan de viering. Gezongen woorden en gebeden verdiepen het vreugdevolle gebeuren. Liturgische muziek en liederen over Gods verbond en trouwe liefde kunnen sterk ontroeren, vooral wanneer ze samen gezongen worden. Wie goed zingt, bidt dubbel – het zijn de gevleugelde woorden van de Heilige Augustinus.
42. Omdat man en vrouw door hun huwelijk de Kerk – het lichaam van Christus – opbouwen, vindt de huwelijksviering in een **kerk** plaats. Dat is gewoonlijk in de thuisparochie van de bruid of bruidegom of in de parochie waar zij wonen. Omdat de kerk ook de plaats is waar de geloofsgemeenschap op zondag samenkomt, is het belangrijk en betekenisvol dat er ook mensen uit de **geloofsgemeenschap** aanwezig zijn om mee te vieren en in de vreugde te delen. Als het kan, is het mooi wanneer de mensen die tijdens de huwelijksvoorbereiding met het koppel op weg gingen, erbij kunnen zijn. Gewoonlijk gaat **de pastoor of de diaken** van de parochie in de viering voor, maar het is ook mogelijk dat een andere priester of diaken gedelegeerd wordt om het huwelijk in te zegenen.

43. Na afloop van de huwelijksviering tekenen de gehuwden, de voorganger die het huwelijk ingezegend heeft en de twee getuigen het **huwelijksregister**.
44. Een huwelijksinzegening is een blijde gebeurtenis: de liefde van twee mensen wordt gevierd en ingeschreven in een liefdesgeschiedenis die alles overtreft. Van die **liefde die alles overwint**, mogen gehuwden leven.
45. Het is belangrijk dat gehuwden tijd blijven maken om **hun liefde en geloof verder te voeden**. Heel wat initiatieven zetten in op relatieverdieping, op vaardigheden die een open en geweldloze communicatie bevorderen, op geloofsgroei en spiritualiteitsbeleving. Het loont de moeite om als echtpaar en gezin tijd te maken om zich hierin blijvend te laten vormen en te leren van anderen. Het is ook belangrijk dat de kerkgemeenschap de gehuwden daartoe blijft uitnodigen en bijstaan.

**Gods aanwezigheid
openbaart zich in een
reëel en concreet gezin,
met zijn dagelijkse
lijden, strijd, vreugde
en inspanningen.”**
(AL 315)

PASTORALE AANDACHTSPUNTEN EN SUGGESTIES

Gastvrijheid – een hartelijk onthaal

46. Het **eerste onthaal- en kennismakingsgesprek** met de verloofden verloopt in een hartelijke en gastvrije sfeer, in een gezellige en verzorgde ruimte. Wie dit eerste gesprek voert – een onthaalkoppel, een pastorale verantwoordelijke, priester of diaken – spreekt waardering uit voor het verlangen van het koppel om kerkelijk te trouwen en voor de weg die het al heeft afgelegd. Dit eerste gesprek is bedoeld om voeling met hen te krijgen en hen (beter) te leren kennen, om hun verlangen en vragen te beluisteren, om informatie te geven over het voorbereidingstraject en om al concrete afspraken te maken. Dit gesprek is echter geen administratief gebeuren, het is een warme ontmoeting waar verloofden zich echt welkom mogen weten.
47. **Het administratieve luik** van het huwelijksformulier wordt ingevuld door de pastoor van de parochie van een van de huwendes. Het pastorale gedeelte kan ook ingevuld worden door de voorganger die het huwelijk inzegt. Beide delen hoeven niet gelijktijdig ingevuld te worden. Het is aangewezen om **het pastorale luik** pas met de verloofden in te vullen na het voorbereidingstraject. Zo kunnen elementen die in de huwelijksvoorbereiding aan bod kwamen, geïntegreerd worden in hun antwoorden. Het pastorale luik kan evenwel ook een leidraad zijn bij een of meer gesprekken met de verloofden.

48. Het administratieve gedeelte van het huwelijksformulier geeft aan **wanneer de pastoor contact dient op te nemen met het bisdom**. Dat is het geval bij **een bijzondere situatie**, zoals bij huwelijksbeletselen, bij een voorgaand burgerlijk huwelijk of bij een huwelijk van een katholiek met een niet-katholiek gedoopte of van een katholiek met een niet-gedoopte.
49. Wanneer een van de katholieke partners niet gevormd is, of beiden, is het aan te bevelen dat het **vormsel**, waar mogelijk, plaatsvindt voor het huwelijk. Indien een huwelijkspartner catechumeen is – iemand die het doopsel vraagt omdat hij of zij christen wil worden – contacteert de pastoor de diocesane dienst voor catechumenaat.

Het voorbereidingstraject

50. Na het eerste onthaal- en kennismakingsgesprek en nadat het administratieve luik van het huwelijksformulier is ingevuld, beginnen de verloofden aan het voorbereidingstraject in drie inhoudelijke stappen. Zoals het catechumenaat er is om wie christen wil worden voor te bereiden op het doopsel, zo is de huwelijksvoorbereiding **een weg van geloofsverdieping en van thuiskomen in de kerkgemeenschap** voor wie zich voorbereiden op het sacrament van het huwelijk. Zo komt een verankering van de voorbereiding op het huwelijk in het parcours van de christelijke initiatie” (AL 206) tot stand. Het huwelijk wordt een aanleiding tot hernieuwde initiatie in geloof en Kerk, waarbij het catechumenale model inspiratie wordt voor de verloofden catechese.

51. De voorbereiding op het huwelijk hoeft niet altijd op dezelfde manier te gebeuren. Alle koppels zijn anders. Sommige koppels zijn sterk verbonden met de kerkgemeenschap, andere staan er verder vanaf. Ook binnen het koppel zijn er soms grote verschillen inzake geloofsbeleving en kerkpraktijk. Al deze elementen hebben een invloed op het voorbereidingstraject en de intensiteit ervan. De drempels voor een kerkelijk huwelijk hoeven niet hoger te liggen dan nodig, maar een al te minimale aanpak is evenmin aangewezen. De Belgische bisschoppen stellen een **huwelijksvoorbereiding** voor in drie inhoudelijke stappen zoals in de hoofdstukken hierboven werd geschetst (geloven – trouwen – vieren), en dit gespreid over minstens **drie bijeenkomsten**. Een combinatie van één of enkele samenkomsten met elk koppel apart en één of meer bijeenkomsten met een aantal trouwkoppels samen biedt mooie kansen om tot een deugddoende uitwisseling en verdieping te komen. Een gezellige, warme en verzorgde ruimte draagt bij tot een hartelijk en gastvrij kader voor diepgaande gesprekken en ontmoetingen.
52. **Hoe het voorbereidingstraject op basis van de drie inhoudelijke stappen precies uitgewerkt wordt**, hangt af van het beleid in het bisdom of vicariaat en van de begeleiders ter plaatse. Begeleiders in de huwelijksvoorbereiding kunnen hiervoor een beroep doen op de vormingsmedewerkers in hun bisdom of vicariaat en gebruik maken van het materiaal dat zij aanreiken. Ze kunnen ook gebruik maken van inhoudelijke elementen uit deze brochure en van materiaal (brochures, werkvormenbundels en andere hulpmiddelen) dat vrij online beschikbaar is via www.huwelijksvoorbereiding.be en www.trouwenvoordekerk.be

Werkvormen voor de samenkomsten rond de drie stappen

53. Er is best wat variatie in de gebruikte **werkvormen** om met de inhoudelijke thema's aan de slag te gaan. Reflectievragen zijn vooral op het cognitieve gericht, waardoor mensen die meer praktisch aangelegd zijn of die niet zo taalvaardig zijn, het gevoel kunnen krijgen dat de inhoud aan hen voorbijgaat. Een paar goed gekozen impulsen – zoals bijvoorbeeld een lied, een Bijbeltekst, een getuigenis, een fragment uit *Amoris laetitia* (De vreugde van de liefde), een gedicht, foto's, een brief aan elkaar, een kort filmfragment of een alinea uit deze brochure – wisselen elkaar best af in de loop van het traject. Dergelijke tastbare zaken kunnen mensen helpen om woorden te geven aan wat zo moeilijk onder woorden te brengen is. Ze zijn een hulp bij de verwerking van de aangereikte inhoud en bij de uitwisseling.
54. **Samen met de verloofden bidden**, bijvoorbeeld aan het einde van elke bijeenkomst, kan heel eenvoudig door de Bijbel in het midden open te leggen, een kaars aan te steken, enkele Bijbelverzen te lezen die tijdens de samenkomst aan bod kwamen of die aansluiten bij de inhoud ervan, wat stilte te laten en daarna uit te nodigen om luidop te bidden met een woord van dank voor wat ontvangen werd of met een voorbede. (Iedereen is helemaal vrij om al dan niet luidop te bidden; dit dient vooraf ook zo gezegd.) Om het gebed af te sluiten, kan men samen een Onzevader bidden of een lied zingen, een Taizélied bijvoorbeeld of een van de liturgische liederen die in huwelijksvieringen gezongen worden.

55. **Samen aan tafel** gaan heeft een eigen dynamiek met een positieve invloed op de sfeer en de gesprekken. Het kan daarom zinvol zijn om, waar mogelijk, bij de aanvang of in de loop van een voorbereidingstraject in groep een eenvoudige maaltijd te voorzien.

Begeleider zijn

56. Huwelijksvoorbereiding is geen eenrichtingsverkeer waarbij de begeleiders ‘geven’ en de verloofden ‘ontvangen’. Het is een **dialogaal gebeuren**, waarbij het delen van ervaringen en het wederzijdse geven en ontvangen in een open dialoog verrijkend zijn voor zowel verloofden als begeleiders. De bijeenkomsten worden, waar mogelijk, door dezelfde mensen begeleid. Dat draagt bij tot een sfeer van vertrouwen en veiligheid. Een **veilig kader** ontstaat als de begeleiders rust en vertrouwen uitstralen, op een attente en respectvolle manier met elkaar omgaan en vragen dat wat er uitgewisseld wordt binnen de groep blijft. Spreken gebeurt ook in alle vrijheid. Niemand kan verplicht worden om dingen te zeggen die hij of zij niet wil. Soms zijn er ook koppels (of een van beide partners) die beschermd of begrensd moeten worden in het zich uitspreken.
57. Begeleiders **scheppen ruimte** voor koppels om stil te staan bij hun roeping, hun toekomst, hun zending in de Kerk en de wereld. Ze **beluisteren** de koppels **respectvol**. Een open, integer en eerlijk **getuigend spreken** van de begeleiders nodigt de verloofden onrechtstreeks uit om zelf ook op een open manier met elkaar te spreken over wat er in hen leeft aan twijfel en onzekerheid en aan verwachtingen en wensen. Sommige koppels zijn niet gewoon om met elkaar te spreken over wat er diep in hen leeft. Dit te mogen ervaren en ontdekken is voor hen een kostbaar geschenk.

58. Gehuwde begeleiders hoeven **geen superkoppels** te zijn, bij wie alles perfect loopt. Een openhartig en getuigend spreken over hoe ze omgaan met alles wat het leven brengt aan vreugde en hoop, aan tegenslag en teleurstelling, aan crisissen en kwetsuren en aan nieuwe kansen en hernieuwd vertrouwen draagt ertoe bij dat het ideale beeld dat verloofden soms van elkaar hebben in een meer realistisch perspectief geplaatst wordt.
59. Het is een mooi en krachtig moment wanneer de begeleiders tijdens het afsluitend gebed danken voor wat zij tijdens die samenkomst van de koppels mochten ontvangen. De begeleiders kunnen een volgende samenkomst beginnen met een terugblik op de vorige ontmoeting waarbij ze **benoemen wat ze toen ontvangen hebben**.
60. Als begeleiders merken dat een koppel **familiale of maatschappelijke druk** ervaart om “chique” te trouwen in de kerk, kunnen zij aangeven dat het belangrijk is dat het koppel zich comfortabel voelt in de eigen viering en dat een kerkelijke trouw met grote eenvoud gepaard kan gaan. Kerkelijk huwelijk en (groot) feest kunnen worden onderscheiden. Het kan voor koppels die onder de druk lijden bevrijdend zijn om dat te horen.
61. Begeleiders groeien in hun engagement en in hun onderlinge samenwerking wanneer ze, los van de ontmoetingen met de koppels, ook tijd nemen om met elkaar te delen over de inhoud die ze aanreiken en over hun ervaringen met de werkvormen die ze gebruiken. Hun **‘doorleefde’ samenwerking** is voelbaar in de samenkomsten.

De plaatselijke geloofsgemeenschap

62. Om de verloofden en de geloofsgemeenschap met elkaar te laten kennismaken en om de huwelijksvoorbereiding te integreren in het leven van de geloofsgemeenschap, zijn er diverse mogelijkheden. Met de suggesties hieronder willen we vooral **inspireren** en aangeven wat er voor verloofden zou kunnen worden gedaan, als dit binnen de eigen specifieke pastorale context mogelijk en haalbaar is. Sommige zijn eenvoudig realiseerbaar, andere vragen meer organisatie en inspanning. Het zijn mooie kansen om koppels te laten voelen dat ze welkom zijn in de gemeenschap en dat ze door haar gedragen worden.

Enkele suggesties:

- Een of meer inhoudelijke samenkomsten vinden plaats op **zondag**, zodat de zondagsviering geïntegreerd kan worden in het voorbereidingstraject.
- De parochie **kondigt het huwelijk enkele weken vooraf aan in de zondagsviering**. De verloofden worden aan het einde van de viering uitgenodigd om even naar voren te komen voor **een kort zegengebed**.
- In de **voorbede** wordt voor de verloofden gebeden, enkele weken voor het huwelijk, maar ook in de zondagsviering die op het huwelijk volgt.
- Aan de verloofden wordt een **'meter-koppel'** (een 'echt-paar-tochtgenoot') voorgesteld, bij wie ze altijd welkom zijn en terecht kunnen met hun vragen en zorgen of gewoon voor een goed gesprek.
- Een **huwelijkszondag** voor alle koppels die gaan trouwen, met als onderdelen: een tafelmoment (een ontbijt, aperitief of eenvoudige lunch), een eucharistieviering, een moment

van huwelijks catechese (in de pastorie), gelegenheid tot ontmoeting (met andere koppels en met mensen van de geloofsgemeenschap).

Wanneer parochies weinig huwelijken hebben op jaarbasis, is samenwerking binnen een groter verband (zoals de pastorale eenheid of zone of het dekenaat) aangewezen.

- De parochie biedt de gehuwden een **geschenk** aan dat een blijvende herinnering is aan hun huwelijk en dat ze in hun huis en leven een mooie plaats kunnen geven. Een huwelijkskaars bijvoorbeeld, een kruisje voor de woonkamer, een bijbel, de geschenkbrochure *Groeien in liefde*, de brochure *Ik wil je liefhebben en waarderen al de dagen van mijn leven*, een Bijbelvers of spreuk op mooi papier en in een kalligrafisch schrift, of een tastbaar symbool dat iets uitdrukt van wat tijdens het voorbereidingstraject aan bod kwam of van wat in de homilie gezegd werd, ...

TOT SLOT

HUWELIJKSBEGELEIDING

63. In de huwelijksvoorbereiding hoeft niet alles omstandig aan bod te komen en helemaal ‘af’ te zijn, alsof men een diploma behaalt en een einddoel bereikt. Het sacrament van het huwelijk is immers geen gebeuren dat op de huwelijksdag wordt afgerond. Het ontvouwt zich steeds verder in het dagelijkse jawoord van de gehuwden. Groeien in dit jawoord en in geloof is, met vallen en opstaan en met Gods genade, een roeping voor elke dag. **Het engagement van de kerkgemeenschap eindigt evenmin op de huwelijksdag.** De Kerk is geroepen om te doen wat ze kan om de gehuwden nabij te zijn, verder te ondersteunen en te begeleiden in hun huwelijks- en gezinsleven. Ze is geroepen om met hen een geloofsweg te blijven gaan. **Suggesties hiervoor** zijn te vinden via onder meer www.gezinspastoraal.be, www.kerknet.be en www.ccv.be .
64. Deze websites zijn ook een bron van inspiratie voor **verdere literatuur en informatie** over een christelijk huwelijks- en gezinsleven.

Samenstelling van de Bisschoppelijke Commissie Evangelisatie:

- Leden:** Mgr. Patrick Hoogmartens (voorzitter), Mgr. Pierre Warin, Mgr. Jean-Luc Hudsyn, Mgr. Jean Kockerols
- Experts:** Stijn Van den Bossche (secretaris), Joris Polfliet, Koen Vanhoutte, Olivier Fröhlich, Hilde Pex, Arnaud Join-Lambert